

VIZITAS

Nedidelio Estremadūros miestelio gatvėje praeivių dėmesį savo ekstravagantiška išvaizda atkreipia dvidešimtmetė mergina. Jau vidudienis, o jos drabužiai, ir taip labai traukiantys akį, saulėje atrodo dar nepadoriau. Tačiau ji žengia nesivaržydama, nekreipdama dėmesio į nuostabos kupinus praeivių žvilgsnius. Tarsi įgyvendindama apgalvotą, sudėtingą planą, žingsniuoja visiškai užtikrintai. Jos suknelė, skrybėlė ir kiti aksesuarai lygiai tokie patys kaip Marlene Dietrich filme „Velnias – tai moteris“, kai bandė suvilioti aukšto rango pareigūną, kad šis išduotų jai ir Césariui Romero pasus. Mergina ne šiaip atkartoja, bet tiksliai įkūnija garsiosios žvaigždės judesius. Toks įmantrus ir senamadiškas įvaizdis mažo miestelio aplinkoje atrodo visiškai netikroviškai ir šokiruojamai.

Mergina stabteli prie saleziečių mokyklos durų ir įžengia į pastatą lygiai taip pat užtikrintai, kaip ir ėjo gatve. Jos laikysenoje – nė menkiausios dvejonės, žingsniuoja taip, tarsi mokyklą puikiai pažinotų. Ant slenksčio ją pasitinka nustebęs kunigas:

– Ko pageidausite, panele? – nejaukiai pasiteirauja jis.

– Norėčiau pasimatyti su tėvu direktoriumi, – pribloškiamai paprastai atsako viešnia.

Kunigas pažvelgia į ją kone su siaubu ir nedrąsiai taria:

– Nežinau, ar jis yra.

– Žinau, kad šiuo metu jis savo kabinete.

Nors jaunoji moteris kalba tiesmukai, pasitikėjimas savimi nustelbia bet kokią provokaciją, galinčią slypėti jos žodžiuose. Kunigas nužvelgia ją nuo galvos iki kojų nežinodamas, ką atsakyti. Šiaip jau nevalia jos įsileisti, atrodo per daug išūliai, pagalvoja sau.

– Na, matote, tai jaunų berniukų mokykla ir...

– Ir ką?

– Na... jūs... su šia suknele...

– Kuo bloga mano suknelė? – Mergina apžiūrinėja save, tarsi baimindamasi rasti dėmę ar įplyšimą... – Jums ji nepatinka?

– Ne visai tai, ne...

– Tai kas tada? Tik nesakykite, kad jūsų mokiniai dar niekada nematę moters?

– Panele!

– Ar direktorius savo kabinete, ar ne? – nutraukia ji.

– Galbūt šiuo metu jis negali jūsų priimti.

– Esu čia skubiu reikalu, jam tai rūpės ne mažiau nei man. Nesivarginkite rodyti man kelio, ir taip jį žinau, čia mokėsi mano brolis – dažnai atvažiuodavau aplankyti.

Ir nesulaukusi atsakymo leidžiasi siauru koridoriumi, vedančiu į kiemą. Kunigas sunerimęs nuseka iš paskos.

– Panele! Panele!

– Jis ten, už durų kairėje, tiesa?

– Taip, ten. – Kunigas spokso apstulbęs. Kiemas – tuščias, šiandien šventadienis, dauguma internato gyventojų išvykę į miestelio centrą. Liko tik nubaustieji ir moksliai. Mergina demonstratyviai nusileidžia kiemo laiptais ir žengia prie kunigo nurodytų durų. Du ar tris kartus pabeldžia ir laukia. „Įeikite“, – pasigirsta iš vidaus. Ji atidaro duris ir įeina. Prie rašomojo stalo sėdi maždaug keturiasdešimt penkerių metų vienuolis – pamatęs ją nesulaiko nuostabos.

– Kas jūs tokia?

– Nežiūrėkite taip į mane. Esu jūsų buvusio mokinio sesuo, atėjau pasikalbėti su jumis jo vardu. – Mergina nesidrovėdama nusišypso.

Tėvas direktorius niūriai dėbteli, bet jam smalsu, koks reikalas.

– Apie kurį mokinį kalbate?

– Esu Luiso Rodrigeso Bahamondo sesuo.

Išgirdus šį vardą, vienuolio veido išraiška kaipmat persimaino, staiga jis pažvelgia į ją dar smalsiau, nebekreipdamas dėmesio į aprangą ir tenorėdamas rasti kokią detalę, kuri patvirtintų jos žodžius.

– Jūs – Luiso sesuo? – susijaudinęs suklūsta, mergina tik šaltai linkteli galva. – Buvau geras jūsų brolio draugas, man jis nebuvo eilinis mokinys. – Vienuolio žodžiuose aiškiai girdėti nostalgija.

– Atėjau apie jį pasikalbėti.

– Na, labai dėl to džiaugiuosi. Kaip seniai jį mačiau! Mudu buvome labai geri draugai... Tačiau baigę mokslus tie jaunuoliai mus visai pamiršta. Net parašiau jam laišką, norėdamas sužinoti, kaip laikosi, bet atsakymo nesulaukiau. Kaip jam sekasi? Įtariu, gerokai pasikeitė, turbūt jau visas vyras. Įdėmiai į jus pažvelgęs matau, kad judu gana panašūs, turite tas pačias akis.

Ji klausosi rimtai, tylėdama.

– Dėl savo pašaukimo, žinoma, vaikų neturėjau, bet jaučiu tokį pat poreikį kaip bet kuris vyresnis žmogus saugoti ir mokyti tuos, kurie dar tik pradeda gyvenimą. – Jis akimirką nutyla, mergina nemirksėdama įdėmiai jį apžiūrinėja, tačiau paniręs į savo mintis tėvas to beveik nepastebi. – Jūsų brolis Luisas man buvo kaip sūnus. Labai džiaugiuosi, kad užėjote. Kuo jūs vardu?

– Paula.

– Turite man daug ką papasakoti. Bet pirmiausia sakykite, dėl ko atvykote.

– Turiu jums prastų naujienų.

– Kas nutiko?

– Prieš kelis mėnesius mano tėvai žuvo automobilio avarijoje.

– Koks siaubas! Apgailėstauju.

Tėvas direktorius atrodo nuoširdžiai sukrėstas. Nuo tada, kai Paula įžengė į kabinetą, jis stengėsi nekreipti dėmesio į keistą jos aprangą. Labai nudžiugo, kad ji – Luiso sesuo. Tačiau dabar, sužinojus, kad žuvo jos tėvai, ir išgirdus, kaip šaltai tai pranešė, merginos elgesys visiškai nebesuprantamas, o apranga – juo labiau ekstravagantiška ir nederama tokiomis aplinkybėmis. Nenorėdamas trikdyti situacijos, jis to nepasako garsiai, tačiau toks santūrumas neprideda pokalbiui norimo nuoširdumo.

– Kaip galite įsivaizduoti, man tai buvo stiprus smūgis, – toliau kalba Paula. – Keli pastarieji mėnesiai buvo nepakeliami, tačiau pamažu atgaunu jėgas.

Šie žodžiai iš geidulingų Paulos lūpų nuskamba melagingai, tačiau įsakmus tonas nepalieka vietos prieštaravimams.

– Dievas jums padės, pasikliaukite Juo, esate ne viena.

Akimirką abu tyli, tada kunigas prabyla:

– O Luisas, kaip jis laikosi?..

– Jis buvo kartu, nė vienas iš jų trijų neišgyveno.

– Viešpatie, Luisas!

Vienuoliui tai blogiausia įmanoma žinia. Kurį laiką parimęs ant stalo jis tiesiog žvelgia į Paulą, pradeda vaidintis, kad mato ne ją, o Luisą. Kartojant jo vardą, akis užplūsta ašaros. Paula dėbso į jį nekantriai ir niekinamai. Praeina kelios akimirkos.

– Atleiskite. Labai mylėjau jūsų brolių, sūnaus nebūčiau labiau mylėjęs. Mačiau, kaip jis auga, bręsta, tai siaubinga. Kiek jam buvo metų?

– Dvidešimt ketveri.

Tėvas direktorius atrodo visiškai sugniužęs. Ši žinia jam tikras šokas. Vėl pažvelgia į Paulą, jos suknelė su kiekviena akimirka atrodo vis absurdiškiau ir nederamiau, be to, erzina, kad apie nelaimę kalba šitaip sausai. Kaip galima šitaip abejingai kalbėti apie savo tėvų ir brolio žūtį? Priešais jį sėdinti Paula atrodo nesuvokiamai pranašesnė, tarsi net mirtis negalėtų jos sukirsti. Ką slepia tokia arogancija?

– Atnešiau jums šį mėnesį darytą nuotrauką, pamaniau, galbūt norėsite turėti.

– O, taip, žinoma.

Nuo pat pradžių tėvas direktorius pagalvoja, kad gal nedertų rodyti per daug jausmų buvusiam mokiniui, kol dar gerai nepažįsta Paulos, bet taip trokšta kalbėti apie Luisą, kad nė nesistengia pasverti savo žodžių. Tačiau žvelgdamas į Luiso seserį supranta padaręs klaidą. Kita vertus, nepasakė nieko, ko nebuvo sakęs jų tėvams, anuomet atvykdavusiems aplankyti Luiso. Tačiau jie reaguodavo kitaip. Didžiavosi, kad sūnų globoja svarbiausias mokyklos asmuo.

Po šios žinios, sėdėdamas priešais bejausmę Paulą, vienuolis jaučiasi palūžęs ir nesavas.

– Štai, – sako ji, – daryta prieš pat nelaimingą atsitikimą.

Tai turbūt viena geriausių paskutiniųjų Luiso metų nuotraukų. Joje jis pusnuogis, nuotrauka iki bambos. Iš jos žvelgiantis Luisas atrodo taip, tarsi ketintų patikėti tau viską, neprataręs nė žodžio. Vienuolis prisimena, kad visada prašė mokinio atsiųsti jam savo nuotrauką, bet anas taip ir neatsiuntė.

– Atrodo labai pasikeitęs, bet jei būčiau sutikęs gatvėje, atpažinčiau. Negaliu patikėti, kad jis nebegyvas.

Į kunigo liūdesį Paula tik ciniškai meta:

– Šiaip ar taip, jums mirtis turbūt ne tokia baisi kaip mums.

– Kodėl? – Kunigas komentaro nesupranta.

– Dievas jūsų pusėje, tai tikriausiai didelė paguoda. Įsivaizduoju, kad nelaimės priimate visai kitaip.

Tėvas direktorius pažvelgia į ją, tarsi norėdamas paprieštarauti, bet tyli.

– Nepaisant tarnystės, nesame apsaugoti nuo žmogiško skausmo, – užprotestuoja susierzinęs ir nusiminęs, stengdamasis nepratrūkti ir neišdėti tai įžūliai moteriai į akis visko, ką iš tiesų apie ją mano. – Bet dabar ne apie tai, verčiau papasakokite apie savo brolių, ką jis veikė pastaruosius kelerius metus, koks jis buvo.

– Pastaraisiais metais svarbiausias jo užsiėmimas buvo literatūra. Jai ir skyrė daugiausia laiko. Jis ne itin tikėjo savo kūryba. Tiesa, dar šio to išmokti reikėjo, bet Luisas jau buvo parašęs labai įdomių dalykų, nors ir nebuvo jais patenkintas. Mudu labai vienas kitą mylėjome, – sako Paula, pamažu jos veidas netenka šaltumo ir įsitempia. – Augome kartu, pažinojau jį taip pat gerai

kaip save pačią, neturėjome vienas nuo kito jokių paslapčių. Atvažiavau, nes esu tikra, kad jis to būtų norėjęs.

Paula kalba ramiai, be užuolankų. Jos žodžiuose slypi kažkokia grėsmė. Tėvas direktorius nerimauja ir nesumoja, koku tonu su ja kalbėti. Atmosfera darosi vis keistesnė, ir jis nebežino, kaip visko dar labiau nepabloginti, – tenori, kad mergina papasakotų apie Luisą. Tačiau tą akimirką Paula išsitraukia lūpdąžį bei veidrodėlį ir nustebusio kunigo akivaizdoje gundomai pasidažo. Po šios groteskiškos provokacijos kunigas nesusilaiko.

– Panele, ar nemanote, kad to jau per daug?

– Ko per daug? – Ji liaujasi dažytis ir įsistebeilija į kunigą.

– Jūsų lengvabūdiškumo.

Paula plačiai nusišypso.

– Hmm, man patinka lengvabūdiškumas.

– Kodėl taip apsirengėte šia proga? Tai ne tik senamadiška, bet ir kvaila.

Mergina nė kiek nesutrinka dėl staigiai nemalonia linkme pakrypusio pokalbio ir nepraranda pasitikėjimo savimi.

– Suprantama, esate dvasininkas, tad viskas, kas pasaulietiška, jus verčia krūpčioti.

– Nesuprantu, ką čia kalbate. – Vienuolis nebeslepia nepasitenkinimo.

– Paaiškinsiu, kodėl vilkiu būtent šia suknele, – taria ji rimtai, tarsi ketindama papasakoti istoriją. – Yra tokia garsi kino žvaigždė, Marlene Dietrich, žinote ją?

– Ne, – nenoriai atsako vienuolis, stebėdamasis, kur link suka ši pamišėlė.

– Man labai patinka Dietrich. Viename sename filme ji pasirodo apsirengusi lygiai kaip aš dabar, o kitoje to paties filmo scenoje dainuoja maždaug taip...

Paula atsistoja ir užtraukia dainą. Kunigas puola tildyti, bet ji, nekreipdama nė menkiausio dėmesio, tęsia iki pabaigos, naudodamasi juo kaip nematoma publika, kurią reikia suvilioti.

– Liaukitės. Užteks, gana! – bejėgiškai murma tėvas direktorius jausdamas, kaip kraustosi iš proto.

Paula su panieka nusišypso.

– Ir tai dar tik pradžia!

– Ko čia atėjote?

– Pasikalbėti apie brolių, – tarsi nieko nebūtų įvykę atšauna ji, – ir padaryti tai, ko jis nebespėjo.

– Ar būtina rodytis šitaip apsirengus?

– Taip.

– Prisiekiu, jei ne Luiso atminimas, nebūčiau jums leidęs nė prasižioti.

– Aš irgi jums ne. Man taip pat nepatinka, kaip vilkite, bet jums to neprikaišioju.

– Atrodote kaip prostitutė.

– Labai įžvalgu...

– Nežinau, kokie jūsų ketinimai, bet jau pakankamai ilgai su jumis taiksčiausi. Eikite lauk!

– Tai nenorite pasikalbėti apie mano brolių? Kur dingo jūsų smalsumas? Elkimės civilizuotai. – Paula pakviečia jį atsisėsti. – Perskaitysiu jums keletą jo istorijų, manau, sudomins. Jei gerai pamenu, būtent čia jis ir pradėjo rašyti. Tebeturiu poetinę esė, skirtą Šventajai Širdžiai, už kurią Luisas vyresnėse klasėse gavo puikų įvertinimą per literatūros pamoką.

– Taip, puikiai prisimenu. – Rodos, vienuolį kažkas mėto į šonus lyg skudurinę lėlę. – Pats jam dėščiau. Jau tada rašė labai jautriai. Džiaugiuosi, kad nesiliovė.

– Kaip jau sakiau, tai buvo pagrindinis jo užsiėmimas. Ne-trukus pasirodys apsakymų rinktinė. Ji dar spaustuvėje, bet ke-letą čia jums atnešiau.

– Visiškas absurdas, jei ne jūsų nepaprastas panašumas su bro-liu, manyčiau, kad tai nevykęs pokštas. Šiaip ar taip, dėkoju, kad net ir tokiomis aplinkybėmis pasivarginate atnešti man jo rašinius; mielai juos perskaitysiu.

– Pirmuosius ketinu perskaityti jums pati. Juose prisimena-mi metai mokykloje.

– Jis rašo apie mus?

– Taip, paklauskite.

„Tie mokiniai, kurie mokydavosi stropiausiai – o dažniausiai tarp jų patekdavau ir aš, – kas mėnesį būdavo apdovanojami išskirtine švente, kol kiti berniukai sėdėdavo pamokose. Jei nebūdavo karšta, praleisdavome dieną laukuose – išeidavome po pusryčių ir sugrįždavome tik vakarienės. Mus lydėdavo ir prižiūrėdavo kuris nors mokytojas. Iš esmės jam tai irgi būdavo tarsi prizas – pasilinksmindavo ne mažiau nei mes. Vienintelė jo užduotis būdavo nesitraukti nuo mūsų ir pri-žiūrėti, kad nieko blogo nenutiktų. Retkarčiais šios išvykos būdavo ypač šaunios būtent dėl mokytojų – kai kurie iš anks-to paruošdavo įdomių ir smagių žaidimų bei užsiėmimų; kiti pasakodavo mums nesibaigiančias istorijas – niekad negalėjai suprasti, ar jos tikros, ar kur nors perskaitytos, nors mokyto-jas patikindavo, kad viskas nutikę jam pačiam.

Į ekskursiją, apie kurią norėčiau papasakoti, mus lydėjo donas Seferinas, maždaug trisdešimties metų kunigas. Buvo nuostabi pavasario diena, kopėme į netoliese esančias kalvas

su upeliu ir krūmokšniais. Man donas Seferinas nekėlė didelio pasitikėjimo, jo elgesyje jautėsi kažkoks pasaulietiškas įžūlumas, kuris mane vertė jo šalintis; buvau labai pamaldus, ir idealus kunigas man buvo toks, koks aprašytas biografijoje, – visad pakilus ir dangun nukreiptu žvilgsniu. Tai, kad donas Seferinas šypsodavosi kaip eilinis žmogus iš gatvės, vertė mane galvoti, kad tai nedera jo pašaukimui.

Pats nežinau, kaip atsidūriau ant kalvos šlaito, medžio paunksmėje, dangstomas krūmokšnio, kol kiti berniukai žaidė kitapus kalvos. Buvom netoliese, bet nei jie mūsų, nei mes jų nematėme. (Dabar suprantu, kaip beatodairiškai pasielgė donas Seferinas – žmonės galėjo pasirodyti bet kurią akimirką.) Neprisimenu, ką jis sakė, nei jis, nei aš į tai nekreipėme dėmesio, kalbėjo tik tam, kad užpildytų tylą. Tada atsisegė kelias abito sagas, būtent tas ties viduriniąja dalimi, suėmė mano ranką ir sugrūdo taip, kad jį liesčiau. Pradėjau tirtėti iš siaubo ir susijaudinimo ir tuoj pat atitraukiau ranką, bet jis vėl stipriai ją sugriebė. Po bergždžio kovos leidau ja masturbotis; jam tai darant, mane apniko ir smalsumas, ir siaubas. Plaukai ant jo lyties priminė išdžiūvusią, nušiurusią laukų žolę. Grįžęs į mokyklą niekaip negalėjau įsisąmoninti to, kas įvykę. Norėdamas numalšinti nerimą, nusprendžiau kreiptis į savo dvasinį vadovą, nesugalvojau, kur daugiau rasti pagalbos, bandžiau save įtikinti, kad jis man padės.

Kitą dieną po pietų nuėjau į jo kambarį pasikalbėti. Pasibeldžiau į duris, iš vidaus jis paklausė, ko noriu ir kas esu, kai pasakiau, kad noriu atlikti išpažintį, atsakė, kad yra užsiėmęs, kad ateičiau vakare, per benedikcijas (benedikcijos – tai

tokios pamaldžios apeigos, kuriose dalyvaudavome kasdien prieš vakarienę). Tuo metu buvau praradęs tikėjimą gyvenimu, jaučiausi visiškai bejėgis, bandžiau ieškoti prieglobsčio pamaldume, bet ir tai nelabai gelbėjo. Tačiau buvau toks jaunas – dešimties metų, – kad, nors ir nejaučiau tikėjimo, sugebėjau jo tvirtai laikytis. Tuo metu mintis, kad padariau nuodėmę, buvo nepakeliama. Valandos iki sutemų truko amžinybę, buvau įsitikinęs, kad Dievas mane tuoj pribaigs. Atrodė visiškai logiška, kad netikėtai būsiu nutrenktas žaibo, nematomos jėgos nublokštas laiptais žemyn arba prarytas staiga užgriuvusios mokyklos.

Kai pagaliau susirinkome bažnyčioje, dėkojau Dievui, kad dar esu gyvas, o kančia kaipmat atslūgo priešaky išvydus klausyklą. Nuskubėjau prie jos, akimirką priklaupiau, pabandžiau greitosiomis peržvelgti savo sąžinę, bet niekaip negalėjau susikaupti, tada priėjau iš klausyklos priekio, kilstelėjau kunigą slepiančią užuolaidą ir kyštelėjau galvą vidun. Maniau, jis, kaip įprasta, apglėbs mane per pečius, kad geriau girdėtų, ir už užuolaidos šnabždės įprastus dalykus, bet taip nenutiko. Man patekus vidun, jis įjungė šviesą ir... Net nežinau, kaip išreikšti savo nuostabą. Priešais mane stovėjo ir šypsosjosi tėvas Chosė, mano dvasinis vadovas, persirengęs moterimi – su penktojo dešimtmečio stiliaus raudonu aksominiu kostiumėliu ir šviesiu peruku. Makiažas paryškino natūralų jo odos blyškumą ir parausvino skruostus; lūpos buvo ryškiai raudonos. Nesusilaikęs aiktelėjau.

– Nebijok, – tarė jis lipšniai.

– Nesitikėjau jus tokį pamatyti, tėve, – šiaip ne taip išstelnėjau. Man sukosi galva.